

Міністерство культури та стратегічних комунікацій України
Національна музична академія України імені П. І. Чайковського

**КАМЕРНО – ІНСТРУМЕНТАЛЬНЕ МИСТЕЦТВО
СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ ТА ВИКОНАВСЬКА ПРАКТИКА**

(СПЕЦІАЛІЗАЦІЯ «КАМЕРНИЙ АНСАМБЛЬ»)

СПЕЦКУРС

Ярушевського Тараса Васильовича

здобувача ступеня Доктора Мистецтва

кафедри Камерного ансамблю

Творчий керівник –

Доцент, професор кафедри камерного ансамблю

НМАУ ім. П.І.Чайковського

Гришко – Ратьковська Л.О.

Науковий консультант –

Кандидат наук/PhD, доцент кафедри камерного ансамблю

НМАУ ім. П.І.Чайковського

Жукова О.А.

Київ – 2025

ПЛАН

I. Еволюція камерно – інструментального мистецтва України у XX – на початку XXI століття: стильові трансформації, жанрова палітра, композиторські підходи

II. Камерно-інструментальна музика за участю фагота окремих країн Європи: загальна ситуація, провідні автори

III. Камерно-інструментальні твори українських композиторів в репертуарі сучасних виконавців: проблеми виконання

IV. Перелік рекомендованої літератури

I. Еволюція камерно – інструментального мистецтва України у XX – на початку XXI століття: стильові трансформації, жанрова палітра, композиторські підходи

1. Розвиток камерно-інструментального жанру в українській музиці XX – початку XXI століття: історичні етапи та тенденції.
2. Жанрова система камерно-інструментальної музики в Україні: класичні та новітні форми.
3. Взаємодія національних традицій та європейських тенденцій у камерній музиці України.
4. Неокласика, авангард, постмодерн: стильові напрямки камерно-інструментальної музики України.
5. Видатні представники камерно-інструментальної музики України XX століття: Б. Лятошинський, Л. Ревуцький, М. Скорик.
6. Камерно-інструментальна творчість композиторів другої половини XX – початку XXI століття: Є. Станкович, В. Сильвестров, І. Карабиць, Г. Ляшенко, Ю. Іщенко.
7. Новітні тенденції в українській камерно-інструментальній музиці: експериментальні підходи та сучасні техніки.

II. Камерно-інструментальна музика за участю фагота окремих країн Європи: загальна ситуація, провідні автори

1. Роль фагота у камерно-інструментальному жанрі: історичний аспект та сучасний контекст.
2. Європейські школи гри на фаготі: особливості французької, німецької, італійської традицій.
3. Камерні твори для фагота в європейській музиці XX – XXI століття: загальний огляд.

4. Французька камерно-інструментальна музика для фагота: стильові особливості та провідні композитори.
5. Німецька та австрійська традиція камерної музики для фагота: від класицизму до сучасності.
6. Британські та скандинавські композитори камерних творів для фагота: нові темброві пошуки.
7. Сучасні тенденції у створенні камерної музики для фагота: електроакустика, мультимедійні проєкти, експерименти з формою.

III. Камерно-інструментальні твори українських композиторів в репертуарі сучасних виконавців: проблеми виконання

1. Місце камерно-інструментальної музики сучасних українських композиторів у концертній практиці.
2. Проблеми виконання камерної музики сучасних українських композиторів: технічні, стилістичні, інтерпретаційні аспекти.
3. Особливості гри на фаготі в камерних ансамблях: технічні та темброві аспекти.
4. Сучасний репертуар камерної музики для фагота, флейти та фортепіано в Україні: новітні твори.
5. Виконавські підходи до інтерпретації камерних творів Геннадія Ляшенка.
6. Творчість українських композиторів для фагота у контексті світової камерної музики.
7. Взаємодія композитора та виконавця у процесі створення камерного твору: проблема авторської інтерпретації.

IV. Перелік рекомендованої літератури

1. Андрієвська В.В. Камерно-інструментальний ансамбль у творчості львівських композиторів XX століття : автореф. дис... канд. мистецтвознавства : 17.00.03. Музичне мистецтво / Львівська національна музична академія ім. М.В. Лисенка. Львів, 2010. 20 с.
2. Апатский В.Н. История духового музыкально-исполнительского искусства : [Учеб. пособие для студентов вузов культуры и искусства Украины III – IV уровней аккредитации] / Нац. муз. акад. Украины им. П.И. Чайковского. Киев : ТОВ «Задруга», 2012. Кн. 2. 407 с.
3. Апатский В.Н. Основы теории и методики духового музыкально-исполнительского искусства : учеб. пособие / Нац. муз. акад. Украины им. П.И. Чайковского. Киев : ТОВ «Задруга», 2006. 432 с.
4. Апатський В. Про виражальні можливості фагота з позицій сучасного виконавства // Актуальні проблеми мистецької практики і мистецтвознавчої науки. Київ, 2008. Вип. 1. С. 141–146.
5. Апатський В.М. Теоретичні основи гри на духових інструментах (на прикладі фагота) : автореф. дис... д-ра мист-ва : 17.00.02 / Київська консерваторія ім. П. І. Чайковського. Київ, 1993. 45 с.
6. Апатський В.М. Шляхи подальшого збагачення духового виконавства // Часопис НМАУ ім. П. І. Чайковського : наук. журнал. Київ : НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2008. № 1 (1). С. 134–150.
7. Апатський В.М., Вовк Р.А. Духова школа національної музичної академії України // Історія становлення та перспективи розвитку духової музики в контексті національної культури України та зарубіжжя : зб. матеріалів VI Міжнародної науково-практичної конференції. Рівне : РГУ, 2014. Вип. 6. С. 5–14.
8. Арсенічева Т. Стилiстичні параметри камерно – інструментальної творчості Ю. Іщенка. Науковий вісник Національної музичної академії

- України імені П. І. Чайковського. Виконавське музикознавство: методологія, теорія майстерності, інтерпретаційні аспекти. Київ. 2010. Вип. 91. С. 168-177.
9. Берегова О.М. Постмодернізм в українській камерній музиці 80–90 років ХХ ст. / Нац. муз. акад. України ім. П. І. Чайковського. Київ, 1999. 140 с.
 10. Берегова О.М. Проблематика творів сучасних українських композиторів у контексті ідей постмодернізму // Наукові записки. Серія мистецтвознавство, 1994. № 2 (3). с. 21–26.
 11. Біла К. Сучасна українська музика в контексті естетики постмодернізму // Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського. Київ, 2006. Вип. 64. С. 6–13.
 12. Боровик І. Український камерно-інструментальний ансамбль. Київ : Центрмузінформ, 1997. 118 с.
 13. Гуменюк Т. Постмодерністська естетика: до визначення питання // Українське музикознавство. Київ, 2000. Вип. 29. С. 237–244.
 14. Денисенко М. Про природу темброінтонаційності у творчості Ю. Іщенка. Науковий вісник НМАУ ім. П.І. Чайковського. Сильові домінанти творчості Юрія Іщенка: естетико-теоретичний аспект. Київ. 2012. Вип. 94. С. 74-80.
 15. Денисенко М. Традиції європейської культури у творах для духових інструментів Геннадія Ляшенка. Проблеми методики та виконавства на духових інструментах Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського. Київ, 2011. Вип. 93. С. 51–62.
 16. Денисенко-Сапмаз М. «Авторські знаки» в інструментальній творчості Геннадія Ляшенка. Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського. Київ, 2018. Вип. 122. С. 22-32.
 17. Денисенко М. Темброва модальність у композиції (на прикладах української інструментальної музики останньої чверті ХХ сторіччя). / Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства

- за спеціальністю 17. 00. 03. Музичне мистецтво / НАН України, Ін-т мистецтвознав., фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського. Київ, 2005. 175 с.
18. Денисенко Я. «Технеми» для духових інструментів Геннадія Ляшенка в контексті жанрово-стильових засад сучасної української інструментальної музики. Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського. Київ, 2018. Вип. 122. С. 71-78.
 19. Дика Н.О. Камерно-інструментальний ансамбль в Україні. Творчість і виконавство (1960–1980 рр.) : дис... канд. мистецтвознавства : 17.00.03. Музичне мистецтво / НАН України, Ін-т мистецтвознав., фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського. Київ, 2001. 168 с.
 20. Диміняца О. Камерно-інструментальна творчість Ю. Іщенка крізь призму тенденцій гротесковості. Наукові збірки Львів. нац. муз. акад. ім. М. Лисенка. 2015. Вип. 34. С. 182–188. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzlnma_2015_34_33
 21. Довгаленко Н.С. Українська музика XX століття : нариси / Одес. держ. муз. акад. ім. А.В.Нежданової. Одеса : Астропринт, 2009. 120 с.
 22. Довгань П.В. Жанрово-стильова динаміка української камерно-інструментальної сюїти XX століття : дис... канд. мистецтвознавства : 17.00.03. Музичне мистецтво / Львівська нац. муз. акад. ім. М.В.Лисенка. Львів, 2010. 202 с.
 23. Драч І.С. Аспекти вияву композиторської індивідуальності у сучасній культурі (на прикладі творчості В.С.Губаренка) : автореф. дис. на здоб. наук. ступ. д-ра мистецтвознав. : спец. 17.00.03. Музичне мистецтво / Нац. муз. акад. України ім. П. І. Чайковського. Київ, 2005. 32 с.
 24. Жарков О. Темброві бінарні опозиції Ю. Іщенка в сучасній теорії тембру. Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського. Стильові домінанти творчості Юрія Іщенка: естетико-теоретичний аспект. Київ. 2012. Вип. 94. С. 51-60.

25. Зав'ялова О. Музична поетика віолончельних сонат Ю. Іщенка. Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Творчість Юрія Іщенка: сучасні музикознавчі дослідження. Київ. 2012. Вип. 94. С. 147.
26. *Зінкевич О.С. Музична критика. Теорія та методика : навч. посіб. / О.Зінкевич, Ю.Чекан. Чернівці, 2007. Кн. ХХІ. 424 с.*
27. Історія становлення та перспективи розвитку духової музики в контексті національної культури України та зарубіжжя : зб. Міжнар. наук.-практ. конф; / Рівнен. держ. гуманіст. ун-т, Кафедра дух. та удар. ін-тів, 2-й Всеукр. відкр. конкурс молодих виконавців (ансамблів) на дух. та удар. ін-тах ім. В.Старченка. Рівне : Волинські обереги, 2006. 244 с.
28. Іщенко Ю. Моя гармонія // Стиль музичної творчості: естетика, теорія, виконавство. Зб.статей: Науковий вісник/ Упор. В.Москаленко. Київ, 2004. Вип. 37. С. 114 - 127
29. Йоркіна Є.Б. Психолого-педагогічні умови функціонування індивідуального стилю виконавської діяльності музиканта-інструменталіста : автореф. дис... канд. пед. наук : 13.00.02. Теорія та методика музичного навчання / Київ. держ. ін-т культури. Київ, 1996. 21 с.
30. Кирджа Н. Європейські музичні традиції в альтових творах Геннадія Ляшенка. Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського. Київ, 2018. Вип. 122. С. 63-70.
31. Кисляк Б. Поняттєве коло камерного інструментального ансамблю в музикознавстві. Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Вип. 34. 2020
32. Козицька М. До питання про сутність камерно-ансамблевого музикування. Актуальні питання гуманітарних наук. Вип. 36, том 2, 2021.

33. Комлікова А. Концерт для альту з оркестром Геннадія Ляшенка як відображення світогляду митця. Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського. Київ, 2018. Вип. 122. С. 33-41.
34. Кравченко А. Камерно-інструментальне мистецтво України кінця XX – початку XXI століть (семіологічний аналіз). Монографія. Київ: НАККіМ, 2020. 299 с.
35. Карп'як А.Я. Концепційні засади художнього мислення сучасного флейтиста : монографія. Львів : Наук. т-во ім. Т.Шевченка, 2013. 378 с.
36. Качмарчик В.П. Перманентний видих у виконавстві на духових інструментах (проблеми фізіології): Автореф. дис. ... канд. мист.: 17. 00. 02 / Київ. держ. консерв. ім. П.І. Чайковського. К., 1995. 24 с.
37. Кияновська Л. До питання сприйняття програмного твору. Українське музикознавство : зб. ст. / Нац. муз. акад. ім. П. І. Чайковського. Київ, 1987. Вип. 22. С. 15–22.
38. Кияновська Л. Українська музична культура. Київ : ОМЦНЗКМ, 2002. 160 с.
39. Козаренко О. Феномен української національної музичної мови / ред. : І. Пясковський, О. Купчинський; / Наук. т-во ім. Шевченка у Львові. Львів, 2000. 286 с.
40. Копиця М.Д. Епістологія в лабіринтах музичної історії : монографія / Нац. муз. акад. України ім. П. І. Чайковського. Київ : Автограф, 2008. 528 с.
41. Котляревська О.І. Варіативний потенціал музичного твору: культурологічний аспект інтерпретування : автореф. дис.... канд. мистецтвознавства : 17.00.03. Музичне мистецтво / НМАУ ім. П. І. Чайковського. Київ, 1996. 19 с.
42. Мимрик М.Р. Саксофон в українській камерній музиці кінця XX – початку XXI століття: композиторська творчість і виконавська практика

- : автореф. дис...канд. мистецтвознав. : 17.00.03. Музичне мистецтво / НАН України, Ін-т мистецтвознав., фольклористики та етнології ім. М.Т. Рильського. Київ, 2013. 17 с.
43. Менцинський Т. Віолончельні сонати Ю. Іщенка в аспекті еволюції стилю // Камерно-інструментальний ансамбль: історія теорія, практика: Зб.ст. / ЛНМА ім. М.В. Лисенка;. – Львів: Сполом, 2010. – С. 162-171. (Наукові збірки ЛНМА; Вип. 24. Виконавське мистецтво; Кн. 1)
44. Москаленко В. Лекции по музыкальной интерпретации : учебное пособие. Киев : ТОВ «Типографія “Клякса”», 2012. 272 с.
45. Носов В., Горбаль Я. Деякі сучасні виконавські засоби при грі на духових інструментах /В. Носов, Я. Горбаль. Львів: ВВПДУ “ЛП”, 1997. 16 с.
46. Павлишин С. Еволюція камерного ансамблю / Наукові збірки ЛНМА імені М. В. Лисенка. Львів : Сполом, 2015. Випуск 34 : Виконавське мистецтво. Камерно-інструментальний ансамбль: історія, теорія, практика. С. 16–21.
47. Повзун Л. Ансамблевий інструменталізм як сукупна якість художнього вираження / Наукові збірки ЛНМА імені М. В. Лисенка. Львів : Сполом, 2013. Випуск 31 : Виконавське мистецтво. Камерно-інструментальний ансамбль: історія, теорія, практика. С. 54–63.
48. Повзун Л. Камерно-ансамблеве музикування як особлива форма соціокультурної гри // Виконавське музикознавство. Київ-Ніжин, 2017. Випуск 23. С. 291–298.
49. Полевой В. Цілеспрямованість художньої думки [Ю. Іщенко] – Музика, 1972. С. 19-20
50. Польська І.І. Камерний ансамбль: теоретико-культурологічні аспекти : автореф. дис. ... д-ра. мистецтвознавства : 17.00.03. Музичне мистецтво / Нац. муз. акад. України ім. П. І. Чайковського. Київ, 2003. 35 с.
51. Польська І.І. Камерно-ансамблеве мистецтво України: сучасні шляхи музикознавчих розвідок // Наукові збірки Львівської національної

- музичної академії імені М. В. Лисенка / ЛНМА імені М. В. Лисенка ; [гол. ред. : Ігор Пілатюк, наук. ред.-упоряд. : Ніна Дика]. Вип. 34 : Виконавське мистецтво. Камерно-інструментальний ансамбль : історія, теорія, практика. Львів, 2015. С. 29-47.
52. Польська І.І. Історичні модуси камерного ансамблю в дзеркалі музичної герменевтики // Культура України. Серія: Мистецтвознавство : зб. наук. пр. / Харків. держ. акад. культури ; за заг. ред. В. М. Шейка. Харків : ХДАК, 2017. Вип. 57. С. 119-129.
53. Польская И. Камерный ансамбль: история, теория, эстетика : монография. Харьков : ХГАК, 2001. 396 с.
54. Посвалюк В.Т. Мистецтво гри на трубі в Україні : монографія. Київ : КНУКіМ, 2006. 400 с.
55. Пославський А. Проблеми еволюції європейського камерно-ансамблевого інструменталізму. Вісник КНУКіМ. Серія: Мистецтвознавство. Вип. 44
56. Ржевська М. Авторський концерт у сучасному соціокультурному просторі (на прикладі концертів із творів Г. Ляшенка). Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського. Київ, 2009. Вип. 75. С. 47-56.
57. Ржевська М. Геннадій Ляшенко: обрії життя, обрії творчості. Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського. Київ, 2018. Вип. 122. С. 9-21.
58. Ржевська М. Жанрово-стильові особливості камерної інструментальної музики Геннадія Ляшенка. Мистецтвознавчі записки. Київ : ДАККіМ, 2015. Вип. 28. С. 43-50.
59. Ржевська М. Музичний світ Геннадія Ляшенка. URL: <http://slovoprosvity.org/-2008/01/30/145-old/>
60. Ржевська М. Риси симфонічної творчості Геннадія Ляшенка. Мистецтвознавчі записки. Київ : ДАККіМ, 2013. Вип. 24. С. 3-8.
61. Самітов В. Специфіка інтерпретаційного мислення музиканта-виконавця (психофізіологічний аспект): монографія. Київ : ДАККіМ, 2007. 200 с.

62. Сумарокова В. Віолончельна музика Ю.Я. Іщенка: до проблеми творчого діалогу з виконавською школою / В. Сумарокова // Науковий вісник НМАУ ім. П.І. Чайковського / Ред.-упоряд. М.А. Давидов, В.Г. Сумарокова. – К., 2012 – Вип. 103: Виконавське музикознавство: історія, теорія, практика. – С. 151-163
63. Стронько Б. Синтез композиторських технік у творчості Ю. Іщенка. Юрій Іщенко та сучасний музичний простір: зб.статей. Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського. Вип. 94. Київ: НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2012. С. 25 – 37.
64. Тимощенко Н.О. Фагот в українській камерній музиці кінця ХХ – початку ХХІ століття: виконавські школи та композиторська творчість. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства за спеціальністю 17. 00. 03. Музичне мистецтво. НМАУ імені П. І. Чайковського, Київ, 2018. 207 с.
65. Тормахова А. Інтонаційна єдність як фактор інтеграції задуму (на прикладі другого концерту для віолончелі з оркестром Геннадія Ляшенка). Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського. Київ, 2018. Вип. 122. С. 42-52
66. Фецак Н. Вібрація як засіб виразності у квартетах Г. Ляшенка та Є. Станковича. Мистецтвознавчі записки. Київ : ДАККиМ, 2009. Вип. 15. С. 37-44.
67. Яковчук Н.Д. Програмність у камерно-інструментальних ансамблях Олександра Яковчука як складова авторського стилю // Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. Київ, 2015. №4. С. 102–106.
68. Ярушевський Т. Тріо «Римовані рядки. Дев'ять п'єс для фортепіано, флейти та фагота» Юрія Іщенка: роль тембру фагота у розкритті образно-художнього змісту// Актуальні питання гуманітарних наук. Серія: Мистецтвознавство. Вип. 79, том 2, 2024. С. 180 – 185

69. Ярушевський Т. «Екзерсиси» для флейти, фагота і фортепіано Геннадія
Ляшенка крізь призму розвитку камерно-інструментального мистецтва//..